

Beskrivning av Projekt Tegelängen

Målet är att renovera området till en Fröbank för hela Kalkuddenområdet

Bakgrund till projektet är att det i tätorten Kalkudden i Strängnäs kommun nu grävs för vatten och avlopp. Detta innebär att man gräver 1,5 djupa schakt för ledningarna i arbetsområden som är 16 meter breda. När alla schakt är återfyllda kommer marken att ligga bar.

Området Kalkudden, en halvö öster om Mariefred, består av 2 fritidshusområden som förvaltas av varsin samfällighet samt några gårdar. En matarväg genom hela området förvaltas av en vägsamfällighet. Hela området har en kalkhaltig mark och ursprungligen en intressant flora av vilda blommor.

På Kalkuddens samfällighet finns ett ganska stort område vid ett av samfällighetens bad, Tegelbadet. Drygt hälften av den marken är i dagens läge bevuxet med tovtigt gräs med en kraftig slyväxt av framför allt slån och vildros. Marken i detta område är mager och förmodligen kalkrik. Den genomkorsas av gräsklippta gångvägar. I kanterna kan man se att området har en rik och intressant flora. Gräsväxten består av finväxta sorter.

Områdets tre samfälligheter ser nu möjligheten att använda detta område som en Fröbank för alla de delar som efter grävningarna ligger bara. Många av dessa är vägkanter. Detta går enklast till så att ängen efter renovering slås med lie i augusti. Höet torkas och samlas ihop i papperssäckar. Höet sprids sedan över den bara jorden och ger på så sätt en riktigt lokal flora.

Renoveringen planeras börja i april 2023 med bränning av hela det planerade ängsområdet. Därefter kommer Slåttergubben AB med landets skickligaste ängsentreprenör Jan Wester och hackar bort det mesta av slyet med rötter. Allt läggs i en hög över det område som nu har den kraftigaste slånväxten. Detta eldas till Valborg för att ytterligare bränna kvarvarande rötter.

I första halvan av augusti slås ängen första gången med lie. Detta sker i anslutning till en liekurs som ordnas gratis för max 10 personer i Slåttergubben AB:s regi. Avsikten är att bygga upp kunskapen i lieslätter hos fastighetsägare i området så att man kan sköta ängen själv. Av kursplatserna kommer hälften i första hand att förbehållas personer under 50 år.

För att öka kunskap och intresse kommer slåtterdagen att ligga i anslutning till Ängens dag, ett evenemang som Vägsamfällighetens LONA-projekt Frönäsvägen-mat och husrum för våra pollinerarna, eller populärt Bed&Breakfast för Bina, startade 2022. Vägsamfällighetens projekt prövar en ny modell för skötsel av vägkanter som finns beskrivet i särskild bilaga.

Projekt Tegelängen är ett samarbetsprojekt mellan Kalkuddenområdets tre samfälligheter men Kalkuddens samfällighet är ägare till marken. Efter renovering kommer ängen att kunna användas på ett bättre sätt när den är slagen, från augusti till i april då gräset börjar växa. Barn och hundar kan leka där. Man kan ha fester och allt vad man kan hitta på på mark med kort gräs. När blommorna börjar växa ska man inte gå i ängen.

Bilaga

Frönäsvägen – mat och husrum för våra pollinerare

Vi förvaltar en enskild väg 4,6 km lång som är matarväg över området Kalkudden utanför Mariefred. Längs med vägen finns två samfälligheter med fritidshus och ett mindre antal gårdar. Vi vill utveckla en modell för skötsel av vägkanter och diken som ger torra dikesområden och dessutom en bra livsmiljö för våra viktiga pollinerare.

En tredjedel av vår mat kräver pollinering och alla de små humlor, bin,flugor och andra insekter som sköter om den försvinner nu i en alarmerande takt. Vägkanter med långa sammanhängande områden för blommor och bra livsmiljöer för pollinerarna är nu viktiga att ta i bruk då skötsel av jordbruksmark och skog inte längre ger de möjligheterna.

Vi utvecklar en modell för skötsel som är anpassad för enskilda vägar som vi hoppas blir långsiktigt uthållig och kan anpassas och utvecklas efter varje väghållares ekonomi och förmåga.

Grunden i modellen är skötseln av vägkant och dikets innerslänt. Den avgörande komponenten är tidig slåtter, 5/5 – 20/5 och sen slåtter 1/9 – 15/9. Slåttern görs med en slaghack. Avsikten är att gynna den lågväxande ängsfloran och olika hävdgynnade arter inom hela området. Gräset som tillväxer tidigt kommer att missgynnas. Blomsterlupin och andra invasiver eller ohävsarter missgynnas genom denna tidiga slåtter. En slaghack som klarar detta område, 1,5 m rakt ut och 70° vinkel neråt, är inte ovanlig bland mindre entreprenörer, är billig i drift och kan anpassa sig till de viktiga tidsintervallen för slåttern. Den kopplas på en befintlig traktor och är rimlig i inköp. Den ger därför en lägre driftskostnad än de nu vanliga stora kedjemaskinerna som inte har samma skärande funktion. Denna typ av slaghack klarar att slå ända ner i dikesbotten vilket gör dikesbotten synlig och bekämpar även vedartad vegetation som kan bli ett konkurrerande problem.

Den här modellen har utvecklats av Trafikverkets miljöspecialist/ekolog Mats Lindqvist, som vi har kontinuerlig kontakt med. Hans erfarenhet är att det i längden inte är hållbart med enbart sen slåtter för att få fram blommande vägkanter. Lieslätter av längre sträckor är inte realistiskt då det blir jättestora mängder gräs att ta om hand och de maskiner som både kan ta ner och frakta bort växtmaterialet ännu inte finns. Kanske blir de också alltför dyra för en enskild väghållare.

Denna slåtter med mindre slaghack, lämnar dikets ytterslänter oslagna. Detta vill vi utnyttja som en fördel för många av pollinerarna som vill bo i rufsiga gräsområden i till exempel gamla musbon. Ytterslänterna kan också utrustas med andra bra boendemiljöer som sandpartier, upplag av timmerrester och stenpartier. Vi kommer att rensa dessa områden från sly en gång om året för att växtligheten inte ska bli för hög.

Den här delen av vår skötselplan borde många väghållare kunna börja med för att sen välja till övriga delar efter hand.

För att hela tiden hålla fri sikt i vägkorsningar och över en kulle i en kurva, behandlar vi dem som ängspartier och sköter dem på klassiskt ängsvis med lie och räfsa. De slås med lie efter maskinslåttarna både tidigt och sent och allt växtmaterial tas bort. Liemannen rensar också runt stolp och andra hinder och där det behövs vid trumöppningar. För att hålla nere eventuella höga växter i vägkanten och vid vägtrummor rensar liemannen kanterna även en gång i juli.

Vi har nu avverkat vårt första år med denna skötsel och kan konstatera att det hittills har fungerat enligt anvisning. Vi har fått en tunnare, lägre gräsväxt och massor med blommor.

Vi har tre referensområden som sköts som äng och bara slås vid den sena lieslåttarna och räfsas för att se om vi får en annan flora där.

Innan vi påbörjade detta nya program gjorde vi en ordentlig sly och trädrensning i hela vägområdet så långt ner i marken som möjligt för att göra lieslagningen möjlig. Vi rensade också diken från större stenar som skulle kunna skada slaghackens slagor.

Vår förhoppning är att skapa mat och husrum för våra pollinerare eller om man vill uttrycka det populärt; vi vill skapa Bed and Breakfast för bina.

Bie och Åsa i
Vägsamfälligheten Edsala-Kalkudden